

30 ΧΡΟΝΙΑ ΑΝΑΣΤΗΛΩΤΙΚΕΣ ΕΠΕΜΒΑΣΕΙΣ ΣΤΑ ΜΝΗΜΕΙΑ ΤΗΣ ΑΚΡΟΠΟΛΗΣ

Μ. Ιωαννίδου

Διευθύντρια της Υπηρεσίας Συντήρησης Μνημείων Ακρόπολης

Συμπληρώνονται φέτος 30 χρόνια από την ημερομηνία, κατά την οποία συγκροτήθηκε η Επιτροπή Συντηρήσεως Μνημείων Ακροπόλεως, η γνωστή ΕΣΜΑ, από τον τότε πρωθυπουργό Κωνσταντίνο Καραμανλή. Η Επιτροπή, στην οποία μετέχουν διεθνώς αναγνωρισμένοι επιστήμονες διαφόρων ειδικοτήτων, ανέλαβε τότε, σε συνεργασία με την αρμόδια Εφορεία Ακροπόλεως, να μελετήσει τα σοβαρά δομικά προβλήματα καθώς και τα προβλήματα της επιφάνειας των μνημείων και στη συνέχεια να κατευθύνει εργασίες σωστικού χαρακτήρα, με σκοπό να τα αντιμετωπίσει.

Στην ΕΣΜΑ οφείλεται η καθιέρωση των διαδικασιών, των τρόπων και των τεχνικών καθώς και των θεωρητικών αρχών, που ακολουθούνται κατά τις επεμβάσεις στα μνημεία της Ακρόπολης. Η μεθοδολογία προετοιμασίας και εκτέλεσης των εργασιών με σύνταξη προκαταρκτικών διεπιστημονικών μελετών αποκαταστάσεως, η θέσπιση αντικειμενικών διαδικασιών λήψεως αποφάσεων για τα μνημεία, ο μη καταστροφικός και αντιστρεπτός τρόπος επεμβάσεως σε αυτά, ο συνεχής εγχώριος και διεθνής διάλογος ειδικών, που συνοδεύει τις επεμβάσεις, καθώς και η συστηματική τεκμηρίωσή τους είναι διαδικασίες διεθνώς πρότυπες, που εξασφαλίζουν την υψηλή ποιότητα των επεμβάσεων, χάρις στην οποία τα έργα της Ακρόπολης έχουν κερδίσει τη διεθνή αναγνώριση. Η μέθοδος της ΕΣΜΑ για την προετοιμασία των επεμβάσεων στα μνημεία λειτούργησε ως πρότυπο και για τις επεμβάσεις σε άλλα αρχαία μνημεία, ενώ το επιστημονικό δυναμικό της Ακρόπολης συνέβαλε με την εμπειρία του στην οργάνωση και την εκτέλεση των έργων αυτών.

Ο προγραμματισμός των επεμβάσεων των μνημείων της Ακρόπολης αποτελούσε πάντοτε το αντικείμενο εκτεταμένου προβληματισμού της ΕΣΜΑ. Οι προτεραιότητες υπαγορεύονταν από τα ίδια τα μνημεία, αλλά και από τις δυνατότητες της Πολιτείας να υποστηρίξει τις αναγκαίες επεμβάσεις. Μετά την ολοκλήρωση των πρώτων μελετών, οι επεμβάσεις

προχώρησαν σταδιακά, προκειμένου να πραγματοποιούνται από το εξειδικευμένο προσωπικό της Υπηρεσίας, που δυστυχώς για πολλά χρόνια ήταν λιγοστό. Έτσι οι εργασίες άρχισαν από το 1979 με την αναστήλωση του Ερεχθείου (που ολοκληρώθηκε το 1987) και συνεχίστηκαν με επιμέρους προγράμματα στον Παρθενώνα από το 1983 και στα Προπύλαια, όπου η συστηματική επέμβαση άρχισε από το 1989.

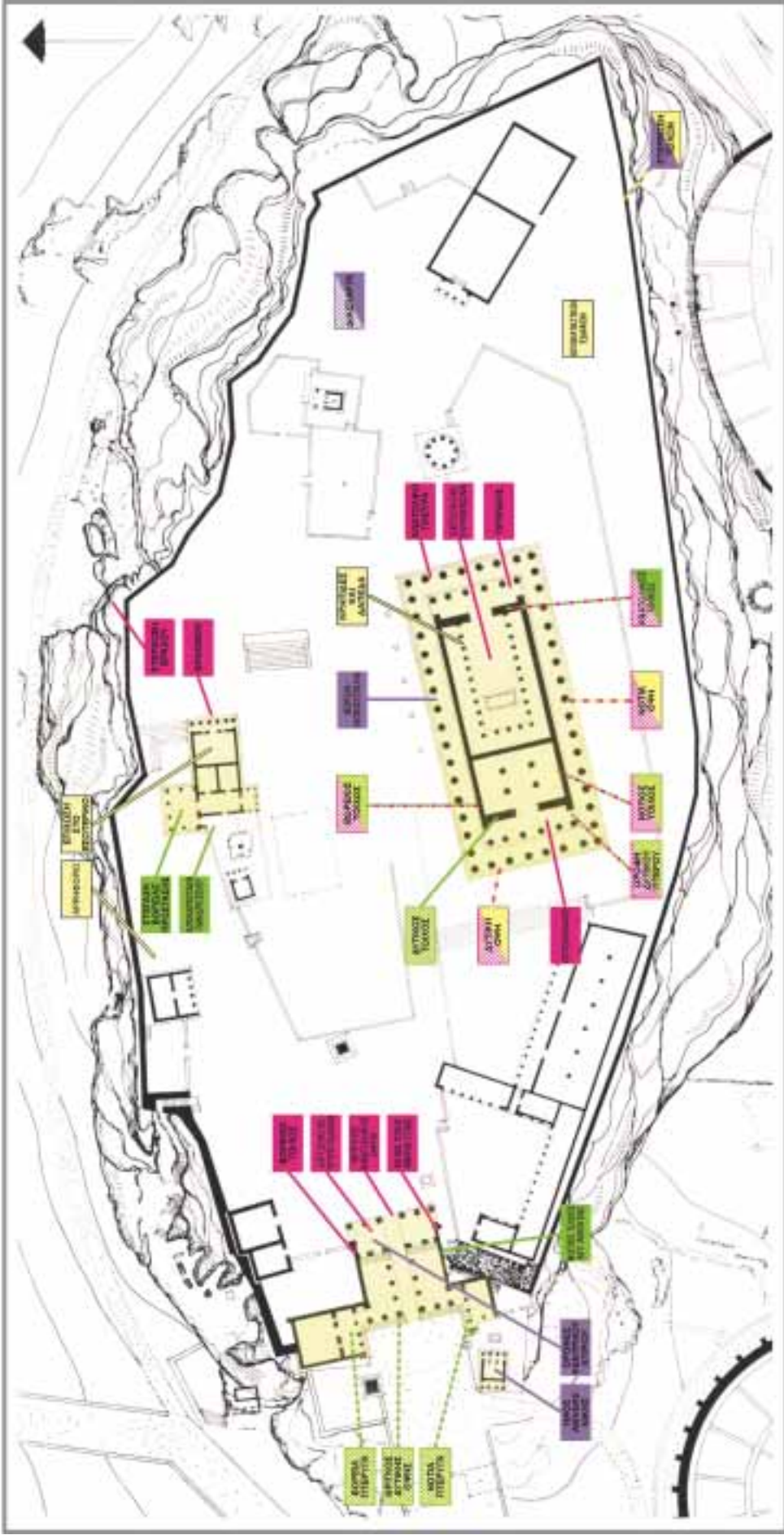
Η ένταξη του έργου «ΣΥΝΤΗΡΗΣΗ ΚΑΙ ΑΝΑΣΤΗΛΩΣΗ ΤΩΝ ΜΝΗΜΕΙΩΝ ΤΗΣ ΑΚΡΟΠΟΛΗΣ» στο Γ΄ Κοινοτικό Πλαίσιο Στήριξης συνέπεσε χρονικά με τη δημιουργία της Υπηρεσίας Συντήρησης Μνημείων Ακρόπολης, της ΥΣΜΑ, της ειδικής υπηρεσίας του ΥΠΠΟ, που από το 2000 ανέλαβε την ευθύνη της υλοποίησης των επεμβάσεων, πάντοτε με την επιστημονική εποπτεία της ΕΣΜΑ. Η ανάπτυξη αναστηλωτικών προγραμμάτων στις περιοχές των μνημείων που παρουσίαζαν σοβαρά προβλήματα αποτέλεσε οργανωτική πρόκληση για τη νέα υπηρεσία, η οποία αξιοποιώντας τις δυνατότητες που της είχαν δοθεί με το Προεδρικό Διάταγμα της ίδρυσής της, προχώρησε στην πρόσληψη εξειδικευμένου επιστημονικού και τεχνικού προσωπικού και μετά την έγκριση του προγραμματισμού της από το Κεντρικό Αρχαιολογικό Συμβούλιο, τον Φεβρουάριο του 2001, ανέλαβε το δύσκολο έργο της επιτάχυνσης των έργων της Ακρόπολης.

Σήμερα οι εργασίες στην Ακρόπολη βρίσκονται στη μεγαλύτερη ανάπτυξη και έκταση από την έναρξή τους και εκτελούνται με γοργούς ρυθμούς. Από το 2000 άρχισαν να εκτελούνται τρία μεγάλα αναστηλωτικά προγράμματα στον Παρθενώνα, δύο στα Προπύλαια και ένα στον Ναό της Αθηνάς Νίκης, εργασίες συντήρησης της επιφάνειας σε όλες τις υπό αναστήλωση περιοχές των μνημείων καθώς και στο Ερέχθειο, εργασίες καταγραφής και ταξινόμησης των διασπάρτων επί του βράχου μελών, καθώς και καταγραφής και συστηματικής παρακολούθησης των προβλημάτων των Περιμετρικών Τειχών.

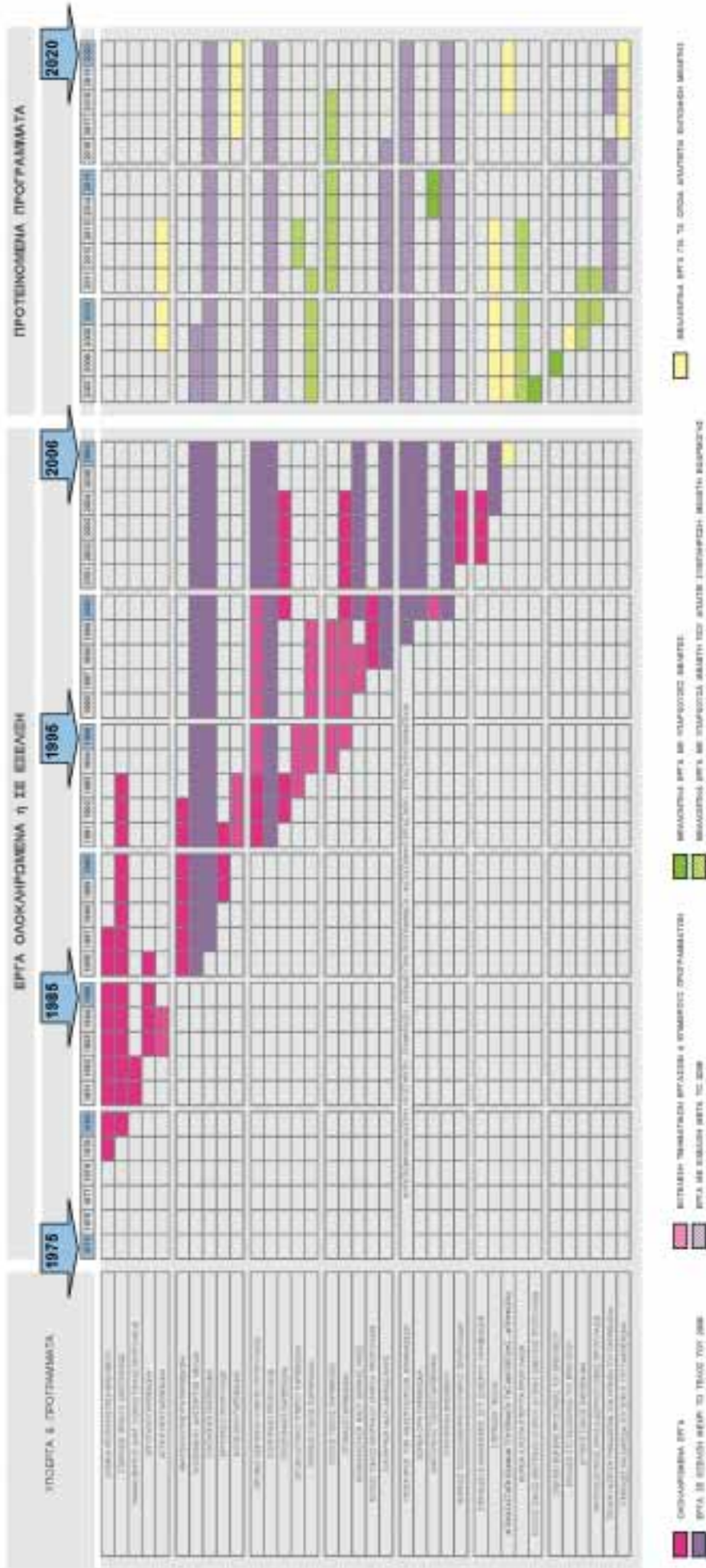
ΤΑ ΕΡΓΑ ΑΠΟΚΑΤΑΣΤΑΣΕΩΣ ΤΩΝ ΜΝΗΜΕΙΩΝ ΤΗΣ ΑΚΡΟΠΟΛΕΩΣ

ΚΑΤΩΨΗ ΤΟΥ ΑΡΧΑΙΟΛΟΓΙΚΟΥ ΧΩΡΟΥ ΜΕ ΕΠΙΣΗΜΑΝΣΗ ΤΩΝ ΑΝΑΣΤΗΛΩΤΙΚΩΝ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑΤΩΝ

Κάτοψη του αρχαιολογικού χώρου της Ακρόπολης με την επισήμανση των προγραμμάτων που έχουν ολοκληρωθεί, αυτών που είναι σε εξέλιξη και αυτών που προτείνονται για μετά το 2006.

ΠΙΝΑΚΑΣ ΜΕ ΤΗΝ ΧΡΟΝΙΚΗ ΕΞΕΛΙΞΗ ΤΩΝ ΕΚΤΕΛΟΥΜΕΝΩΝ ΕΡΓΩΝ ΚΑΙ ΤΙΣ ΧΡΟΝΙΚΕΣ ΕΚΤΙΜΗΣΕΙΣ ΤΩΝ ΠΡΟΤΕΙΝΟΜΕΝΩΝ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑΤΩΝ

Χρονοδιάγραμμα των ολοκληρωμένων, των σε εξέλιξη και των προτεινόμενων προγραμμάτων στην Αχαΐα, το 2000, συνοδεύεται από τη μεγάλη ανάπτυξη και πρόοδο των έργων στα μνημεία.

30 ΧΡΟΝΙΑ ΑΝΑΣΤΗΛΩΤΙΚΕΣ ΕΠΕΜΒΑΣΕΙΣ ΣΤΑ ΜΝΗΜΕΙΑ ΤΗΣ ΑΚΡΟΠΟΛΗΣ

Ενδεικτικός για την έκταση του έργου που πραγματοποιείται από το 2000 στην Ακρόπολη είναι ο αριθμός των αρχιτεκτονικών μελών, που αποσυναρμολογήθηκαν από τα τρία μνημεία και στα οποία εκτελούνται εργασίες δομικής αποκατάστασης, ο οποίος πλησιάζει τα 1.000 (για την ακρίβεια 970) με συνολικό βάρος που φθάνει τους 2.315 τόνους. Αν θα θέλαμε να μιλήσουμε περισσότερο με αριθμούς, θα μπορούσαμε να πούμε ότι κατά τα τελευταία τέσσερα χρόνια έγιναν συγκολλήσεις 1.100 αρχαίων θραυσμάτων (και εδώ αναφέρονται μόνον τα μεγάλα θραύσματα, γιατί οι συγκολλήσεις των μικρότερων είναι πολλαπλάσιες), κατασκευάστηκαν 690 συμπληρώματα αρχιτεκτονικών μελών από νέο μάρμαρο, τα οποία και συγκολλήθηκαν με αρχαία θραύσματα, καθώς και 90 μέλη από νέο μάρμαρο. Για τις ανάγκες των εργασιών έχουν χρησιμοποιηθεί μέχρι τώρα 320 κυβικά μέτρα μαρμάρου από τα λατομεία του Διονύσου. Από τα 970 μέλη που αποσυναρμολογήσαμε, τα 500 έχουν επανέλθει στα μνημεία. Είμαστε στο μέσον της ανατοποθέτησης των μελών, αλλά έχουμε ξεπεράσει κατά πολύ το μέσον των εργασιών, αφού πολλά από τα μέλη είναι έτοιμα ή ετοιμάζονται και ανατοποθετούνται σταδιακά.

Τέσσερα μεγάλα προγράμματα του Παρθενώνα, των Προπυλαίων και του Τομέα Συντήρησης της Επιφάνειας ολοκληρώθηκαν – παρὰ τις πρόσθετες εργασίες που προέκυψαν – το καλοκαίρι του 2004, δηλαδή πριν από τον προβλεπόμενο χρόνο ολοκλήρωσής τους που ήταν το τέλος του 2004, προκειμένου κατά τους Ολυμπιακούς αγώνες να απομακρυνθούν αρκετά από τα ικριώματα από τα μνημεία. Τα προγράμματα τα οποία ολοκληρώθηκαν το καλοκαίρι του 2004 είναι:

1. Η αποκατάσταση του προνάου του Παρθενώνα, έργο του οποίου η ολοκλήρωση είχε προγραμματισθεί για το τέλος του 2004.
2. Η αποκατάσταση του οπισθονάου του Παρθενώνα, έργο του οποίου η ολοκλήρωση είχε προγραμματισθεί για το τέλος του 2004.

3. Η αποκατάσταση του Βόρειου τοίχου και των κίωνων της Ανατολικής πλευράς των Προπυλαίων, πρόσθετο έργο του προγράμματος, που ολοκληρώθηκε τον Μάρτιο του 2004.

4. Η συντήρηση και ο καθαρισμός της επιφάνειας της Δυτικής ζωφόρου του Παρθενώνα.

Στις εργασίες που ολοκληρώθηκαν πριν από τους Ολυμπιακούς Αγώνες θα πρέπει να αναφερθεί επίσης η ανακατασκευή του δαπέδου της κεντρικής διάβασης των Προπυλαίων με νέα μεταλλική εσχάρα και επικάλυψη με ξύλινο δάπεδο.

Εκτός από τα ανωτέρω, θα πρέπει να τονισθεί και το εμβόλιμο έργο της εγκατάστασης ανελκυστήρα για τα άτομα με αναπηρία, ένα έργο που η ΥΣΜΑ ανέλαβε και εκτέλεσε σε πέντε μόλις εβδομάδες χάρις στην υψηλή τεχνογνωσία της, τον τεχνολογικό εξοπλισμό της αλλά κυρίως χάρις στην εντατική προσπάθεια όλου του προσωπικού της που εργάστηκε με ζήλο για την εκπόνηση των μελετών και των απαιτούμενων εργασιών.

Στα κέρδη των επεμβάσεων για τα ίδια τα μνημεία θα πρέπει να προστεθούν τα θετικά αποτελέσματα των εργασιών των τελευταίων ετών. Μεταξύ αυτών:

- Η χρήση της πλέον σύγχρονης τεχνολογίας και η δημιουργία πλήθους πρωτότυπων ιδιοκατασκευών για την επιτάχυνση των εργασιών.
- Η δημιουργία προσωπικού υψηλής εξειδίκευσης για την εκτέλεση των έργων, γεγονός που αποτελεί συμβολή στην εκτέλεση και άλλων αναστηλωτικών επεμβάσεων στα μνημεία της χώρας μας.
- Η διεθνής απήχηση της εκτέλεσης ενός μεγάλου και ειδικού έργου με διεθνή αναγνώριση από προσωπικό του Υπουργείου Πολιτισμού, με αυτεπιστασία. Η εικόνα του εργοταξίου της Ακρόπολης είναι σήμερα αυτή ενός προτύπου διεθνώς αναστηλωτικού έργου, προτύπου από κάθε πλευρά, ερευνητική/μελετητική, θεωρητική και αρχών

30 ΧΡΟΝΙΑ ΑΝΑΣΤΗΛΩΤΙΚΕΣ ΕΠΕΜΒΑΣΕΙΣ ΣΤΑ ΜΝΗΜΕΙΑ ΤΗΣ ΑΚΡΟΠΟΛΗΣ

επεμβάσεων, προτύπων τεχνολογικών εφαρμογών και διαφάνειας ως προς την εκτέλεσή του – ενός αναστηλωτικού έργου, το οποίο τιμά και, κυρίως, αναδεικνύει τη σύγχρονη Ελλάδα.

Η απορρόφηση της κοινοτικής χρηματοδότησης των ετών 2000-2004 με 16,8 εκ. ευρώ αγγίζει το 100%. Προκειμένου να εκτελεστούν οι πρόσθετες εργασίες που προέκυψαν, καθώς και νέα προγράμματα που εντάχθηκαν στο έργο, ζητήθηκε από την ΥΣΜΑ πρόσθετη χρηματοδότηση για τα έτη 2005-2006. Η αρχική έγκριση για τα έτη αυτά προέβλεπε ποσό 5,5 εκ. ευρώ. Η ανακοίνωση πρόσθετης χρηματοδότησης από τον Υφυπουργό Πολιτισμού με 5,0 εκ. ευρώ ανέβασε τη συνολική χρηματοδότηση από το Γ΄ ΚΠΣ σε 27,3 εκ. ευρώ. Ήδη το τροποποιημένο τεχνικό δελτίο έχει υποβληθεί από την ΥΣΜΑ και αναμένεται να εγκριθεί. Στα κονδύλια θα πρέπει να προστεθεί 1 εκ. ευρώ από τον ειδικό λογαριασμό και η έγκριση 3,5 εκ. ευρώ από το Πρόγραμμα Δημοσίων Επενδύσεων.

Με τα σημερινά οικονομικά δεδομένα τα τρέχοντα έργα στην Ακρόπολη αναμένεται να ολοκληρωθούν στο τέλος του 2006.

Ωστόσο, για την αντιμετώπιση των προβλημάτων ευστάθειας των μνημείων της Ακρόπολης, απαιτούνται

και άλλες επεμβάσεις, τις οποίες η ΕΣΜΑ και η ΥΣΜΑ έχουν προγραμματίσει. Πρόκειται για επεμβάσεις που επιβάλλονται από την κατάσταση διατήρησης περιοχών των μνημείων και αποβλέπουν, εκτός από τη θεραπεία των προβλημάτων, στην ένταξη στα μνημεία αρχαίων μελών που αναγνωρίστηκαν και την αποκατάσταση περιοχών, που θα αυξήσουν την αναγνωσιμότητά τους. Ο Υφυπουργός Πολιτισμού αναγνωρίζοντας την ανάγκη συνέχισης των επεμβάσεων, ζήτησε από την ΥΣΜΑ προγραμματισμό όλων των έργων που απαιτούνται για την πλήρη δομική αποκατάσταση και συντήρηση των μνημείων. Στον προγραμματισμό, που υποβλήθηκε από την ΥΣΜΑ τον Φεβρουάριο του 2005, έγινε μία πρώτη προσέγγιση των μεγεθών όσον αφορά στο χρονοδιάγραμμα και στους προϋπολογισμούς. Οι χρονικές και οικονομικές εκτιμήσεις του προγραμματισμού έγιναν με την προϋπόθεση της διατήρησης των σημερινών συνθηκών, δηλαδή της απρόσκοπτης χρηματοδότησης των έργων και του συνόλου του εξειδικευμένου προσωπικού. Για αρκετές από τις προτεινόμενες επεμβάσεις υπάρχουν ήδη ολοκληρωμένες μελέτες. Απομένει στην Πολιτεία, η οποία έχει την τελική ευθύνη, να τις αποφασίσει και να εξασφαλίσει τις προϋποθέσεις για την ολοκλήρωση των έργων στα μνημεία της Ακρόπολης.

Η Ακρόπολη υπό αναστήλωση. Γενική άποψη από δυτικά.

